Gdańsk, dnia 10.07.2021 r.

dr hab. Małgorzata Balwicka-Szczyrba, prof. UG
Katedra Prawa Handlowego WPiA Uniwersytetu Gdańskiego

RECENZJA
rozprawy doktorskiej mgr Karoliny Rzeczkowskiej
p.t. „Doręczenia w polskim procesie cywilnym"

Na podstawie obowiązujących kryteriów prawnych, określających wymogi właściwe dla rozprawy doktorskiej, recenzji poddano pracę mgr Karoliny Rzeczkowskiej p.t. „Doręczenia w polskim procesie cywilnym", napisaną pod kierunkiem promotora dra hab. Jarosława Szczechowicza, prof. UWM.

Recenzowana rozprawa doktorska składa się ze wstępu, VII rozdziałów, wniosków końcowych oraz bibliografii; liczy 254 strony. Powyższa praca stanowi poprawioną wersję rozprawy doktorskiej, której treść zmieniona została m.in. pod wpływem uwag zawartych w sporządzonej przeze mnie recenzji z dnia 20.08.2020 r. Należy już we wstępie zauważyć, iż na osi czasu przedłożona rozprawa doktorska została zmodyfikowana, m.in. w zakresie określenia celów rozprawy, jak i problemów i hipotez badawczych. Praca została poprawiona pod kątem kompozycyjnych, a także w obszarze warsztatowym. Stanowi ona dzieło bardziej przemyślane i pogłębione pod względem analiz naukowych.

I. Dobór tematyki badawczej. Konstrukcja rozprawy doktorskiej

Dobór problematyki badawczej jest prawidłowy. Za zasadną i potrzebną dla nauki prawa należy uznać pogłębioną analizę dogmatycznoprawną problematyki dotyczącej czynności doręczenia na gruncie polskiego postępowania cywilnego, a zwłaszcza wobec następujących tak istotnych zmian stanu prawnego, w tym na skutek nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego, a także tzw. regulacji covidowych. Problematyka ta ma charakter złożony, pozwalający na jej przebadanie na co najmniej kilku płaszczyznach, w tym płaszczyźnie podmiotowe, przedmiotowej i proceduralnej, co stanowi dobrą materię do dociekań naukowych. Co istotne, należyta regulacja instytucji doręczenia jest doniosła z punktu widzenia procesu cywilnego - gwarantuje skuteczność i szybkość postępowania oraz ochronę interesów

jej stron. Obrana problematyka badań jest zatem doniosła społecznie. Badania te są uzasadnione zwłaszcza wobec zmieniających się stosunków społecznych oraz postępu techniki, w tym informatyzacji, co niewątpliwie wymaga optymalizacji instytucji prawnych. Zastosowanie nowych rozwiązań musi się jednak odbywać z dużą ostrożnością, przy jak najpełniejszym zachowaniu gwarancji procesowych i praw stron postępowania, co trafnie zauważa Doktorantka. W konsekwencji prowadzone przez Doktorantkę badania ukazują, czy regulacje prawne dotyczące doręczeń w sposób należyty odpowiadają obecnym realiom, ewentualnie w jakim obszarze i w jakim kierunku powinny następować dalsze zmiany. Trafne są zwłaszcza obserwacje Autorki o konieczności dalszej informatyzacji doręczeń. Spojrzenie na instytucję doręczenia z tej właśnie perspektywy nadaje pracy nowatorski charakter, stanowiąc niejako przyczynek do szerszej dyskusji doktrynalnej na temat optymalnej regulacji instytucji doręczenia.

We wstępie rozprawy Doktorantka określiła cel prowadzonych badań. Stało się nim przedstawienie roli czynności doręczenia w procesie cywilnym i jej wpływu na prawidłowy przebieg doręczenia, a także ocena, czy w aktualnym stanie prawnym pożądane jest wprowadzenie regulacji, które przyczyniłyby się do usprawnienia doręczeń w postępowaniu cywilnym. Wskazano już, iż Autorka weryfikacji tej dokonuje m.in. w kontekście zmian stanu prawnego, w tym wobec postępującej informatyzacji, czy zaistniałej sytuacji pandemicznej. Obrana perspektywa pozwoliła na ocenę działań ustawodawczych w sytuacji zwyczajnej i szczególnej. Pozwoliła zatem na zweryfikowanie rozwiązań i narzędzi, które zostały zastosowane, i ocenę zasadności pominięcia tych, z których nie skorzystano nawet w szczególnych okolicznościach. Takie szersze spojrzenie na instytucję doręczenia stało się przyczynkiem do licznych wniosków szczegółowych, jak i tych natury ogólnej, zmierzających do usprawnienia doręczeń, a poprzez to szybkości i sprawności postępowania.

Struktura i konstrukcja pracy jest prawidłowa, należycie odzwierciedlająca obrany przez Doktorantkę nurt rozważań, nadto odpowiednio uzasadniająca stawiane wnioski i tezy.

II. Metodologia badawcza. Dobór źródeł.

W pracy wykorzystano metodę prawno-dogmatyczną, prawno-porównawczą, historycznoprawną oraz metodę empiryczną. Zastosowanie metody prawno-dogmatycznej jest trafne z uwagi na obszar badań prowadzonych w zakresie nauk prawnych.

Po dokonanej modyfikacji dysertacji doktorskiej za należycie zastosowaną należy uznać także metodę prawnoporównaczą, odnoszącą się do porządków prawnych Niemiec i Francji,

w perspektywie oceny, w jakim zakresie rozwiązania tam przyjęte mogłyby funkcjonować w polskich realiach prawnych.

Jeżeli chodzi o badania empiryczne to ich dokonanie należy uznać za duży walor rozprawy, który nadaje pracy także wymiar praktyczny. Ich przeprowadzenie dało podstawę wniosków *de lege ferenda*, wieńczących pracę. Nadal jednak należy postawić zarzut w zakresie ich wiarygodności z uwagi na to, że badaniami objęto tylko jedną kancelarię komorniczą. Nie budzi wątpliwości, iż zastosowanie tej metody było istotnie utrudnione z uwagi na wprowadzenie Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20.02.2020 r. stanu epidemii, w takiej jednak sytuacji należało odroczyć badania, albo z nich zrezygnować, tak aby wyniki oparte na zbyt małej próbie badawczej nie stały się podstawą tez i wniosków. Ponawiam ocenę, iż aby badanie, będące podstawą wniosków i postulatów, w tym tych o charakterze *de lege ferenda,* było wiarygodne należy zwiększyć próbę badawczą na co najmniej kilka podmiotów dokonujących czynności, aby wyeliminować możliwość uchybień czy niepowodzeń wynikających ze specyfiki badanej kancelarii komorniczych, a nie przyczyn obiektywnych.

Nie wnoszę zastrzeżeń w zakresie doboru źródeł.

III. Uwagi stylistyczne i językowe

Praca napisana jest jasnym, klarownym językiem. Od strony stylistycznej także nie wnoszę zastrzeżeń.

IV. Treść rozprawy doktorskiej

Treść rozprawy jest spójna, a następstwo poszczególnych rozdziałów uzasadnione tokiem rozważań.

W pierwszym rozdziale Doktorantka omawia istotę i charakter prawny czynności doręczenia. Trafnie zauważa, że czynność ta jest czynnością procesową wywołującą także skutki o charakterze materialnoprawnym. Należyte stosowanie przepisów o doręczeniu wpływa na zachowanie podstawowych gwarancji procesowych, w tym zwłaszcza zasady jawności procesu cywilnego, zasady prawa do sądu oraz równouprawnienia stron. Postępująca modyfikacja przepisów o doręczeniach, jak słusznie zauważa Autorka, realizuje postulat efektywności procesu. Autorka już w tej części pracy akcentuje konieczność utworzenia spójnego systemu teleinformatycznego, m.in. zespalającego e-biuro, e-wokandę, e-kancelarię i

inne platformy, tak aby powstał wspólny, kompatybilny system informatyczny. Akcentuje ona jednocześnie konieczność zapewnia podstawowych zasad procesowych wobec takich zmian.

W drugim rozdziale Doktorantka przeprowadza analizę prawnoporównawczą z systemem prawnym Niemiec i Francji. Zauważa ona, że niektóre rozwiązania zawarte w prawie niemieckim mogłyby przyczynić się do zwiększenia efektywności doręczeń w polskim systemie prawnym, w tym m.in. instytucja „elektronische Anwaltspostfach" umożliwiająca doręczenia elektroniczne. W jej ocenie rozwiązanie to zapewnia bezpieczeństwo i niezawodność doręczeń. Ciekawe są analizy Autorki w zakresie warunków, jakie musiałyby zostać spełnione, aby podobna instytucja została uregulowana w prawie polskim. Jednocześnie Autorka zauważa, że rozwiązania przyjęte we Francji, oparte na odmiennym modelu, nie znalazłyby zastosowania w Polsce.

W trzecim rozdziale przestawiono adresatów czynności doręczenia, a w kolejnym (czwartym) podmioty pośredniczące w doręczeniu. Rozważania te są oparte na trójstronnej koncepcji doręczania, opartej na relacji między podmiotem doręczającym, podmiotem, wobec którego dokonuje się doręczenia oraz podmiotem pośredniczącym w doręczeniu.

Na szczególne podkreślenie zasługują rozważania odnoszące się do doręczania przez operatora pocztowego – jako najczęstszej formy dokonywania doręczeń, w tym w zakresie pełnomocnictwa pocztowego. Ciekawe są postulaty Autorki mające na celu ułatwienie stosowania doręczeń przez operatora pocztowego (m.in. w zakresie zmiany formy pełnomocnictwa pocztowego). Autorka jako korzystne uznaje wprowadzenie m.in. elektronicznych potwierdzeń odbioru.

Wartościowe, zawierające własne elementy ocenne, są także obserwacje Doktorantki w zakresie instytucji doręczenia komorniczego, a przede wszystkim co do zwiększenia roli komornika, jako pośrednika w doręczeniu. Trafne są zwłaszcza spostrzeżenia, że obecny kształt regulacji o doręczeniach komorniczych, pomimo że jest to regulacja nowa, jest nadmiernie skomplikowany i kazuistyczny, a zatem wymagający uproszczenia i dostosowania do potrzeb obrotu. Odnotowane mankamenty regulacji dały podstawę wniosków *de lege ferenda* sformułowanych Doktorantkę, która równocześnie przedstawia proponowane nowe brzmienie przepisów.

W piątym rozdziale Doktorantka omawia przedmiot doręczeń. W znacznej części wywodu Doktorantka omawia poszczególne rodzaje pism, które są doręczane w toku postępowania. Można odnaleźć własne oceny Doktorantki, w tym np. postulat *de lege ferenda* w zakresie używania w przepisach o doręczeniach zwrotu „pismo".

Szósty rozdział dotyczy sposobów doręczeń. Trafne są zwłaszcza rozważania na temat doręczeń elektronicznych, w tym ocena Doktorantki, że zinformatyzowane doręczenia są przyszłością prawa cywilnego procesowego. Jako uzasadniona jawi się ocena, że potencjał internetu nie jest obecnie wykorzystany w sposób satysfakcjonujący, a nawet, że zagrożenie COVID-19 nie skłoniło ustawodawcy do poszerzenia zastosowania tzw. e-doręczeń, pomimo daleko idących zmian w sytuacji pandemicznej, przykładowo umożliwienia odbywania zdalnych rozpraw sądowych. Autorka stawia zdecydowaną tezę, że rezygnacja z rozwiązań nowoczesnych w zakresie e-doręczeń odbywa się ze szkodą dla obywateli. W jej ocenie obecny kształt regulacji wykorzystujących te rozwiązania jest zbyt wąski. Zauważa ona, że nie jest w pełni wykorzystany potencjał Portalu Informacyjnego Sądów Powszechnych, do którego dostęp mają strony postępowania, w zakresie instytucji doręczenia.

Rozdział siódmy odnosi się do doręczeń bezpośrednio między profesjonalnymi pełnomocnikami. W tej części pracy na rozważanie zasługują postulaty Autorki dotyczące dalszej elektronizacji doręczeń bezpośrednich między tymi podmiotami poprzez wprowadzenie obligatoryjności doręczeń poprzez system teleinformatyczny.

Na końcu pracy zawarto 1-stronnicowy rozdział zatytułowany „Wnioski końcowe". Rozdział ten wymaga zdecydowanego poszerzenia. Wobec wielu licznych tez i wniosków zawartych w podsumowaniach cząstkowych warto rozbudować tą część pracy tak, aby czytelnik mógł zapoznać się zbiorczo ze wszystkimi najważniejszymi spostrzeżeniami wynikającymi z badań. Na ten moment czytelnik czuje niedosyt w zakresie owego zestawienia.

Konkluzja

W konkluzji należy stwierdzić, iż recenzowaną rozprawę doktorską, w obecnym jej kształcie, cechuje walor oryginalnego opracowania naukowego. Odnosi się ona do zagadnień o doniosłym znaczeniu praktycznym. Praca stanowi wyraz koncepcji badawczej jej Autorki, zawiera także własne jej wnioski i świadczy o umiejętności prowadzenia samodzielnych badań naukowych.

Należy zatem uznać, że **recenzowana praca odpowiada wymaganiom stawianym rozprawom doktorskim przez obowiązujące prawo. Na tej podstawie wnoszę o dopuszczenie mgr Karoliny Rzeczkowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.**

dr hab. Małgorzata Balwicka-Szczyrba, prof. UG